

Svar på skriftligt spørsmål SSS 136/2024 rd

Svar på skriftligt spørsmål om kriterierna för S2-undervisning och en flexibel övergång till allmän undervisning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller överlämnat följande skriftliga spørsmål SS 136/2024 rd undertecknat av riksdagsledamot Mia Laiho /saml m.fl.:

Har man bedömt hur S2-undervisningen och studierna fungerar och vad gör man på basis av resultaten av en eventuell utvärdering,

är kriterierna för deltagande i S2-undervisning och en regelbunden utvärdering av uppfyllandet av kriterierna för S2 under beredningen,

vad har under denna regeringsperiod planerats för att beakta ökningen av antalet barn med ett främmande språk som modersmål som en del av utvecklingen av den grundläggande utbildningen,

planerar man att förnya S2-undervisningen till exempel i samband med reformen av stödet för lärande och skolgång,

har man funderat om det är möjlighet att i lämpliga situationer ha distansundervisning mer flexibelt än i nuläget även då det gäller S2-undervisning,

har man i undervisnings- och kulturministeriets och Utbildningsstyrelsens åtgärdsprogram för att stöda inlärnings- och skolgångsfärdigheterna hos elever med invandrabakgrund 2022–2026 hittat nya verksamhetssätt för att försnabba integrationen i samhället och språkinläringen,

hurdana nationella styrningsformer har utarbetats eller planeras för att åstadkomma fungerande strukturer för S2-undervisningen på olika utbildningsstadier,

vilka åtgärder har vidtagits för att trygga tillgången till kompetenta lärare och för att få lämpligt undervisningsmaterial,

hur och med vilka kriterier säkerställer man att det i S2-gruppen endast finns barn som behöver S2-undervisning och att barnen när språkförutsättningarna förbättras flexibelt övergår till S1-undervisningen,

har man bedömt om behovet av S2-studier minskar i fortsättningen, då man i framtiden i enlighet med regeringsprogrammet gör det möjligt att förlänga den förberedande undervisningen till två år och

kommer särskilda åtgärder att vidtas för att man på olika skolstadier bättre och smidigare än tidigare och med tanke på inledandet av utbildning på engelska ska kunna beakta de elever och familjer med invandrabakgrund som behöver en engelskspråkig lärstyg?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

Enligt statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen kan invandrare i stället för i modersmål och litteratur enligt skolans undervisningsspråk undervisas antingen helt eller delvis i finska eller svenska enligt en särskild lärokurs avsedd för invandrare. Finska som andraspråk och litteratur samt svenska som andraspråk och litteratur är lärokursen i läroämnet modersmål och litteratur. Utbildningsstyrelsen fastställer undervisningens centrala innehåll och mål i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Enligt grunderna för läroplanen ska all undervisning vara språkmedveten. I en språkmedveten skola är alla vuxna också lärare i språket för det läroämne de undervisar i. En språkmedveten undervisning stöder särskilt inlärningen hos elever med invandrabakgrund.

Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen kan en elev studera enligt lärokursen finska eller svenska som andraspråk och litteratur, om elevens språkfärdigheter i finska är bristfälliga inom ett eller flera områden och inte räcker till för att eleven ska kunna delta i den dagliga kommunikationen som en jämbördig medlem i skolgemenskapen, eller om elevens kunskaper i finska i övrigt inte räcker till för studier enligt lärokursen finska och litteratur.

Owal Group Oy utredde 2022 på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet genomförandet av undervisningen i finska eller svenska som andraspråk (S2) och utvecklingsbehoven från småbarnspedagogiken till högskoleutbildningen.

Utredningen hade i uppgift att producera en översikt över S2-undervisningens nuläge från småbarnspedagogiken till högskolorna. I rapporten beskrivs i huvudsak på basis av den information som samlats in från anordnare av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning och deras personal för varje utbildningsstadium en lägesbild av hänvisningen till S2-undervisning, genomförandet av undervisningen och utvecklingsbehoven.

Av utredningen framgick att vidareutvecklingen av S2-undervisningen förutsätter samarbete och nationell styrning av anordnarna av småbarnspedagogik, undervisning och utbildning. Centrala utvecklingsutmaningar i S2-undervisningen är de knappa resurserna och behovet av fortbildning samt hänvisning av elever med invandrabakgrund för att garantera lärostigarnas kontinuitet. Med tanke på hela utbildningssystemet är det nödvändigt att granska lärostigarna för personer som invandrat sent så att utbildningssystemet gör det möjligt att utveckla tillräckliga färdigheter i undervisningsspråket.

Efter att utredningen publicerats inledde undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen ett åtgärdsprogram som stöder inlärnings- och skolgångsfärdigheterna hos elever med invandrabakgrund som studerar inom den grundläggande utbildningen (KIEPPI) för åren 2022–

2026. Undervisnings- och kulturministeriet har också tillsatt en styrgrupp för åtgärdsprogrammet, vars uppgift är att stöda genomförandet av programmet. I styrgruppen ingår förutom nationella myndigheter även representanter för kommuner, organisationer och forskningen. I genomförandet av åtgärdsprogrammet deltar undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och Nationella centret för utbildningsutvärdering. I beredningen och verkställandet av åtgärdsprogrammet hörs intressentgrupper och expertorganisationer.

Genom åtgärdsprogrammet utvecklas riktlinjer med vilka man kan stärka i synnerhet språkkunskaperna, studie- och skolgångsfärdigheterna samt de grundläggande färdigheterna hos elever med invandrarbakgrund på årskurserna 7–9 samt säkerställer smidiga övergångar till andra stadiet samt från förberedande undervisning till allmän undervisning.

Målet med åtgärdsprogrammet är att stärka de grundläggande färdigheterna särskilt hos elever med invandrarbakgrund som har svagare skolgångsfärdigheter. I åtgärderna granskas både pedagogisk praxis och tillvägagångssätt vid ordnandet av undervisningen och stödet för lärandet och dessutom dryftas nödvändiga ändringar i lagstiftningen och strukturerna.

En av KIEPPI-styrgruppens underarbetsgrupper behandlar hänvisningen av elever med invandrarbakgrund till undervisning i finska eller svenska som andraspråk och förfaringssätten vid övergången till undervisning i lärokursen finska eller svenska och litteraturen. Som en del av detta arbete håller man på att bereda riksomfattande anvisningar för val och byte av lärokurs.

Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till hur man kan möta de nuvarande och framtida utmaningarna med befolkningsutvecklingen inom ordnandet av grundläggande utbildning. Arbetsgruppen ska ta fram en strategisk vision för utvecklingen av ordnandet av den grundläggande utbildningen för att stärka tillgodoseendet av barnets rättigheter, även om antalet barn som deltar i den grundläggande utbildningen minskar. En av arbetsgruppens uppgifter är dessutom att i enlighet med regeringsprogrammet bedöma möjligheterna att utnyttja distansundervisningen i den grundläggande utbildningen, noggrant avgränsad till exempel i undervisningen i valfria språk samt andra innovativa sätt att ordna grundläggande utbildning med beaktande av barnets rättigheter och prioriteringen av barnets bästa.

Universiteten är medvetna om behovet av S2-kompetens och -lärare och har strävat efter att satsa på S2-tematik. Som en del av utbildningen av ämneslärare i modersmål och litteratur har de studerande möjlighet att också sätta sig in i ämnet finska som andraspråk. Utbudet av studier och innehåll i anslutning till S2-undervisning, språkmedvetenhet och flerspråkighet varierar dock mellan universiteten. Högskolorna beslutar självständigt om innehållet i de studier som ger lärarbehörighet och om antagningen av studerande. I en del av universiteten har man till exempel lagt till obligatoriska S2-studier för alla klasslärare, i en del har man lagt till valfria studier eller specialiseringsstudier gällande S2-undervisning och språkmedvetenhet. Till exempel vid Jyväskylä universitet erbjuds fördjupade studier i finska som andra och främmande språk (S2). Det är också möjligt att förkovra sig i S2-undervisningen ingående via utbudet vid universitetens öppna universitet.

I enlighet med statsminister Petteri Orpos regeringsprogram utökas utbudet av platser inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen på engelska utan att detta äventyrar

den småbarnspedagogik och grundläggande utbildning som ordnas på de inhemska språken. Utbildning på engelska ses som ett väsentligt sätt att stärka Finlands attraktivitet för internationella experter.

Kommunerna kan självständigt besluta om att ordna småbarnspedagogik och grundläggande utbildning på engelska. Småbarnspedagogik och grundläggande utbildning på engelska finns för närvarande i rätt stor utsträckning att tillgå som både tvåspråkig och engelskspråkig undervisning. Tjänster på engelska finansieras normalt via statsandelssystemet för basservice. Dessutom kan kommunerna ansöka om statsunderstöd från Utbildningsstyrelsen för kostnader för ordnande av tvåspråkig undervisning.

Regeringen förbereder för närvarande införandet av en engelskspråkig studentexamen. Den engelskspråkiga examen och undervisningen är ämnade för studerande, vars språkkunskaper inte är tillräckliga för gymnasiestudier på de inhemska språken, men som har tillräckliga färdigheter för att klara av studierna på engelska. Reformen skulle säkerställa förverkligandet av personernas kulturella rättigheter. Utkastet till propositionen är skickat på remiss.

Undervisnings- och kulturministeriet kommer under regeringsperioden att precisera vilka åtgärder staten kan vidta för att bättre än i nuläget stödja en ökning av den engelskspråkiga undervisningen i kommunerna. Stödåtgärderna planeras i samarbete med kommuner och städer som en del av Talent Boost-programmet samt som en del av åtgärderna inom stadspolitiken. Som grund för beredningsarbetet behövs läges- och forskningsdata som på beställning av ministeriet produceras av Jyväskylä universitet.

Helsingfors 26.4.2024

Undervisningsminister Anna-Maja Henriksson